

ВПЛИВ ЕРОЗІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ВМІСТ ГУМУСУ В ҐРУНТІ

На сьогодні в Україні, як і загалом у світі, ґрунти посилено експлуатуються, адже кількість населення, що постійно зростає, потрібно забезпечувати продуктами харчування, котрі значним чином отримуються із рослинної сировини. Через підвищений попит на певні види культур, та в складних умовах сьогодення, - стає неможливим та економічно не вигідним дотримання сівозміни, котра передбачає дбайливе ставлення до ґрунту, адже дає змогу відновленню ґрунтових комплексів та поповнення вмісту поживних речовин. Однією з найважливіших проблем виступає антропогенна ерозія в екосистемах агрофітоценозів.

Актуальність проведених досліджень полягає у необхідності вдосконалення шляхів перешкоджання ерозійним процесам та відновленню родючості ґрунтового покриву на ділянках, де впродовж тривалого часу відбувалась втрата гумусу та інших поживних речовин через вимивання та вивітрювання.

Метою досліджень було визначення найбільш ефективних протиерозійних заходів на полях господарства "Даманське", що знаходиться в степовій ґрунтово-кліматичній зоні та має частину полів, розміщених на схилах.

- дослідити ґрунтово-кліматичні умови господарства;
- провести агрохімічний аналіз показників ґрунту;
- визначити поширеність природних та антропогенних ерозійних процесів;
- виявити зміну рівня врожайності основних польових культур в залежності від схеми сівозміни окремих полів;
- обґрунтувати рекомендації виробництву стосовно комплексу заходів, котрий дозволить запобігати ерозії та відновити порушені в результаті ерозійних процесів землі.

Сільськогосподарські угіддя фермерського господарства знаходяться на півдні Бобринецького району. Опади, які випадають влітку переважно помірного характеру, хоча інколи і бувають зливи. Кількість опадів коливається в межах 400-435 мм. Середня температура січня -4,9 С°, липня +28,6 С°, найвища температура сягала +39,2 С°. Зими на території району помірно м'які, з невеликою кількістю снігових опадів, хоча інколи випадає значна кількість снігу. Всі ці природні явища впливають на ґрунтовий покрив.

За даними агрохімічного аналізу забезпеченість ґрунту гумусом та основними поживними речовинами є задовільним.

Переважаюча частина земель фермерського господарства піддається впливам як водної так і вітрової ерозії, незважаючи на кліматичні умови, більшість сільськогосподарських угідь піддається значним впливам антропогенного навантаження. Урожайність сільськогосподарської продукції впродовж останніх 16-ти років можна спостерігати в нижче наведеній таблиці.

Таблиця 1 - Урожайність озимої пшениці, ц/га

Використання ділянок	1998р.	2003р.	2007р.	2010р.	2014р.	Зниження врожайності за 16 років, ц/га
Лише вузькорядні посіви	47,8	47,2	47,0	46,7	45,9	1,9
Використання в сівозміні просапних культур	46,1	45,3	45,1	43,8	40,3	5,8
Середня різниця зниження врожайності в залежності від схеми сівозміни складає 3,9 ц/га						

Вивчивши зміну врожайності інших культур, відмічено аналогічну залежність – хоч і незначне, але зниження, особливо на ділянках де в сівозміні використовують просапні культури. Це пов'язано зі зниженням вмісту гумусу: в 10-20 см шарі за лукопосовищного використання даний показник складає 5,0%, тоді як на полі, де в сівозміні присутні культури широкорядного посіву, - 3,2%. Тобто за необхідності обробітку ґрунту, неможливості відвести поле під багаторічні трави слід висівати культури вузькорядного посіву – ячмінь, пшеницю і т.п.

Для запобігання ерозії ґрунту господарству слід використовувати безполіцевий обробіток ґрунту, дотримуватися сівозмін в повному обсязі, виконувати чергування сільськогосподарських культур на відкритих ділянках поля.

Найбільш вагомим чинником водної та вітрової ерозії на досліджуваних нами угіддях виявились широкорядні посіви, поліцевий обробіток ґрунту, недостатнє включення в сівозміну багаторічних лукопосовищних трав. Для запобігання подальшій ерозії необхідно створення агротехнічних заходів, проведення

сівби сільськогосподарських культур впоперек схилу, впровадження безполцевого обробітку ґрунту, за можливістю залишати пожнивні рештки на поверхні поля.

Список літератури

1. Постанова Верховної Ради України від 22.09.2005 № 2897-IV «Про Рекомендації парламентських слухань «Сучасний стан та перспективи розвитку земельних відносин в Україні» // Відомості Верховної Ради України від 02.12.2005 – 2005 р., № 48, стор. 2560, ст. 494.
2. Проект Закону України “Про загальнодержавну програму використання та охорони земель” // Землеустрій і кадастр. – 2004. – № 1-2. – С. 101-128.
3. Світличний О.О., Чорний С.Г. Основи ерозієзнавства. Підручник. – Суми: ВДТ "Університетська книга", 2007. – 266 с.
4. Бегей С. Вплив основного обробітку на нагромадження рослинних решток у кормовій сівоzmіні на біологічну активність ґрунту/ С. Бегей, Я. Павлишак. // Агрохімічні та агроекологічні проблеми підвищення родючості ґрунтів і використання добрив: мат. Міжн. наук.-практ. конф. – Львів – 2009. – С.73-76.